

Лісова Тетяна Вікторівна,
доцент, кафедра земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО СПІВВІДНОШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Земельне право як галузь права перебуває у взаємодії з іншими галузями права, які у сукупності покликані забезпечувати сталість і ефективне функціонування всієї правової системи держави.

На початку ХХ ст. (у 1910-х рр..) земельне право починає викладатися в деяких навчальних закладах як окрема навчальна дисципліна. У 1920-х рр.. земельне право набуває статусу самостійної галузі права.

Сьогодні земельне право володіє необхідними ознаками, що дозволяють виокремити його у самостійну галузь права. Суспільні відносини, що регулюються у зазначеній сфері торкаються життєво важливих для людини проблем взаємодії суспільства, людини і землі, охорони і раціонального використання земельних та інших природних ресурсів. Такого роду відносини не регулюються жодною іншою галуззю права.

Доречно погодитися із С.О. Боголюбовим, що земельним правовідносинам властивий виробничий, соціальний характер [2, с. 28]. Його думку поділяє і Б.В. Єрофеев, з погляду якого, на першому місці при використанні землі повинні бути інтереси суспільства, соціальна доцільність [3, с. 37]. Зазначене впливає з наступного: (а) для виробництва сільськогосподарської продукції земля є незамінною; (б) найбільшим забруднювачем земель і довкілля в цілому є виробнича сфера діяльності людини як головного суб'єкта антропогенного забруднення навколишнього середовища та його головного елемента – землі.

Доцільно зазначити, що земельне право надзвичайно тісно пов'язане з екологічним правом. Насамперед тому, що земля представляє собою частину екологічної системи, одночасно будучи елементом системи біосфери тощо.

З позиції Б.В. Єрофєєва, земельним правом регулюються насамперед економічні земельні відносини: порядок надання і вилучення земель; розподіл земель за категоріями; встановлення і зміна правового режиму їх використання, розгляд земельних спорів тощо [3, с. 38]. Земельно-екологічні відносини ж, на думку науковця, слід вважати предметом земельного права лише в частині дотримання екологічних вимог при здійсненні землеустрою, господарського використання землі, забезпечення режиму ґрунтів, захист земель від ерозії та інших несприятливих процесів [3, с. 38]. На переважно економічних земельних відносинах як предметі регулювання земельного права наголошують і інші науковці [5, с. 49].

Всебічно обґрунтованою слід вважати позицію В.І. Семчика, який зазначає, що земельне право взаємодіє, але не ототожнюється з екологічним правом [5, с. 49]. Адже предметом екологічного права є суспільні відносини з охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання природних ресурсів, зокрема і землі. Варто підкреслити, що на рівні підгалузі до екологічного права входять лише окремі норми земельного права, насамперед ті, якими регулюються суспільні відносини у сфері раціонального використання та охорони землі як природного об'єкта. Слушною є позиція науковця щодо того, що у зв'язку з тим, що земля є одним з найважливіших природних об'єктів, екологічні відносини, які виникають у процесі використання землі, регулюються нормами як екологічного, так і земельного права [5, с. 49]. Вищезазначене дозволяє дійти висновку щодо комплексного характеру окремих інститутів земельного та екологічного права (наприклад правового інституту охорони земель).

Доцільно погодитися з висловленою окремими науковцями позицією щодо наявності окремих норм земельного права, які передбачають спеціальні вимоги щодо забезпечення збереження навколишнього природного середовища [4, с. 19]. В той же час, в екологічному законодавстві є частина загальних і спеціальних норм, спрямованих на забезпечення охорони земель від несприятливого антропогенного впливу.

Список використаних джерел:

1. Боголюбов С.А. Земельное право: [учебн. для студ. высш. уч. юрид. зав.] / С.А. Боголюбов. – М.: Высшее образование, 2007. – 413 с.
2. Боголюбов С.А. Актуальные проблемы экологического права: [учебн. для магистров] / С.А. Боголюбов. – М.: Издательство Юрайт, 2011. – 607 с.
3. Ерофеев Б.В. Земельное право России [учебн.] / Б.В.Ерофеев. – М.: Юрайт-Издат, 2007. – 655 с.
4. Гуревський В.К. Предмет, метод, принципи і система земельного права / В.К. Гуревський, І.І. Каракаш, О.О. Погрібний // Земельне право України: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.]. – К. Істина, 2009. – С. 7 – 22.
5. Семчик В.І. Предмет, принципи і система земельного права / В.І. Семчик, П.Ф. Кулинич, М.В. Шульга // Земельне право України: Академічний курс: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.]. – К.: Вид. Дім “Ін Юре”, 2008. – С. 19 – 57.